

**ПЛАН
ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА
КРИВОДОЛ
ЗА РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И
УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ 2025-2028, В
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯ НА
ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА РАВЕНСТВО,
ПРИОБЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ НА
РОМИТЕ 2021-2030**



I. РАЗДЕЛ

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за действие на Община Криводол е в изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021-2030 г., Националния план за действие 2024-2027 г. и Стратегията на област Враца за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021-2030 г. Планът задава основни принципи за подкрепа на интеграционните политики за периода 2025-2028 година и дефинира необходимостта от определяне на задачите и насочване на усилията на местната власт, НПО и местната общност към интегриране на ромите и разрешаване на потребностите на целевите групи, нуждаещи се от социална подкрепа в общината. Той е съобразен с изискванията на нормативните актове, регламентиращи предоставянето на различните видове услуги, децентрализацията при управлението и финансирането им и се основава на приоритетите и насоките в областта на политиката на държавата в тази област.

Планът потвърждава ангажимента за сътрудничество с всички заинтересовани страни за справяне със съществуващите проблеми и предизвикателства пред ромите, като прилага общ и целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход и не изключва оказването на подкрепа и на лица в неравностойно положение от други етнически групи.

Интеграцията изразява шансовете и възможностите на всички български граждани, издига тяхната активност в реализацията на демократичните процеси в България, активизира процеса на единението без значение от етнически произход и вероизповедание. Тя е процес, който е насочен към активното включване на различните социални и етнически групи в управлението на общината, икономическия живот, културата, образованието, промяната в условията на живот и жилищната политика.

При разработването на плана е взета предвид следната нормативна база:

- Конституцията на Република България (С., 1991.) - Чл. 6. (1) Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права; (2) Всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.

- Закон за защита от дискриминация (Обн. ДВ бр. 86 от 30.09.2003 г., в сила от 01.01.2004 г.) - Чл. 1. Този закон урежда защитата срещу всички форми на дискриминация и съдейства за нейното предотвратяване; - Чл. 2. Целта на закона е да осигури на всяко лице право на: 1. равенство пред закона; 2. равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот; 3. ефективна защита срещу дискриминация.

- План за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020 — 2025 г.
- Европейски стълб на социалните права.
- Преброяване на населението от 2021 г., НСИ.
- План за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020 - 2025 г.

Планът за действие има отворен характер, като промени по съдържанието могат да се внасят винаги, когато възникне доказана необходимост.

В процеса на изготвянето на Плана за действие за периода 2025-2028 г. участваха следните институции: Експерти от Общинска администрация Криводол; Дирекция „Социално подпомагане“ - Враца; Дирекция „Бюро по труда“ - Враца; Представители на ромската общност; Училища и детски градини на територията на общината; ПУ към Районно полицейско управление - Враца; Лични лекари; Читалища на територията на Община Криводол.

Настоящият План за действие има за цел да анализира и идентифицира предпоставките и да планира дейностите, в изпълнение на интеграционната политика, насочена към ромите от Община Криводол. В практическата си реализация Плана за действие ще бъде прилаган на база равнопоставеност и равна отговорност, т.е. оказване на помощ не само на ромската етническа група и други групи в неравностойно социално положение, но и на всички български граждани като цяло, които имат потребност от определена помощ и съдействие при решаване на проблеми.

Плана за действие цели да систематизира и планира работата на Община Криводол за пълноценна интеграция на малцинствата, за формирането на активно и отговорно гражданско общество на общината. Той е резултат от съвместните усилия и партньорството между общинската администрация, институции в областта на социалните услуги, образованието, заетостта, полицията и ромската общност.

- **Основните цели** - подобряване приобщаването и качеството на живот на целевите групи, нуждаещи се от социална подкрепа; преодоляване на изолацията и интегрирането в обществото на хората от маргинализираните групи; разширяване възможностите на местната администрация да привлича и оползотворява ресурси по програми на ЕС с насоченост социализиране, приобщаване, включване на малцинствени общности във всички сфери на обществения живот; създаване на благоприятни условия за активно участие на представителите на етническите малцинства в обществените, икономическите и социални процеси на територията на общината; равнопоставеност на всички български граждани независимо от пол, раса, религия, верска и етническа принадлежност; провеждане на общинска образователна, социална и здравна политика, ориентирана към етническите малцинства. Активизиране на гражданското общество за толерантност, съпричастност и социалност към хората в неравностойно положение. Изпълнението на плана е насочено към подобряване качеството на живот, повишаване на жизнения стандарт на жителите и др.

- **Основните приоритети** - образование, здравеопазване, жилищни условия и инфраструктура, заетост, култура и медии, върховенство на закона и не дискриминация.

В настоящия документ **терминът „роми“** се използва като общ термин, включващ, както българските граждани, които се определят като роми, така и за граждани в уязвимо социално-икономическо положение, които околното население възприема като такива, независимо от тяхното самоопределяне.

Община Криводол прилага общ и целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход и не изключва оказването на подкрепа и на лица в неравностойно положение от други етнически групи.

Интеграцията изразява шансовете и възможностите на всички български граждани в различните области на живота, издига тяхната активност в реализацията на демократичните процеси в България без значение от етническия произход.

В Община Криводол, процесът на интегриране, равнопоставеност, приобщаване и участие на ромите, както и на други граждани в уязвимо социално положение, близко до това на ромите, е непрекъснат. Постигането на равенство, приобщаване и участие на ромите изисква сътрудничество на всички институции, пряко ангажирани на местно ниво, както и пълноценно участие на ромите в този процес.

Планът за действие следва приоритетите и целите на Националната стратегия. В практическата реализация на Плана ще бъде прилаган интеграционен принцип на база на равнопоставеност и равна отговорност.

2. АНАЛИЗ НА АКТУАЛНОТО СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ НА РОМСКАТА ОБЩНОСТ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ

По данни от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г., Община Криводол има следната етническа структура, касаеща 7638 лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност: българска - 6269, турска - 8, ромска - 1120, друга - 15, не се определя - 11, не желаят да отговорят - 85, и непоказана - 130. Данните посочват като най-многобройна етническа група българската, следвана от ромската - български граждани, самоопределили се като роми.

		(брой)							
		2021							
		Общо	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана ¹
VRC21	Криводол	7638	6269	8	1120	15	11	85	130

*** Брой на населението по етнически групи към 07.09.2021 г.;**

Част от хората, които околните наричат „роми“ се самоопределят, като българи, турци и др., което произтича от правото им да определят етническата си принадлежност или да не посочат такава. Поради тази причина не е възможно да се посочи точния брой на ромското население. Трябва да се има предвид, че извън преброяването на населението, данни по етнически признак не се събират. Данните, с които разполага Дирекция „Бюро по труда“ са на основа на доброволна информация по етнически признак.

Планът за действие на Община Криводол очертава основните принципи на общинската политика за равноправно интегриране на българските граждани от ромски произход и други живеещи в сходна ситуация.

В последните години се наблюдава сериозна миграция на ромските граждани към западните страни, като основно са в Германия, Испания и Англия. Профила на миграцията се променя – ако преди години са пътували възрастни жени за работа в домакинства в Италия и Гърция, в момента мигрират предимно млади семейства, които се включват в производствата на съответната страна.

Положението на ромското малцинство все още изисква основни подобрения, особено що се отнася до обучението и заетостта, образованието, здравеопазването и жилищните условия. Особени усилия трябва да бъдат положени в областта на социалното включване.

ИЗВОДИ:

В ромските общности са налице различни фактори, пораждащи бедността - ранно отпадане от училище, ниско образование и/или липсваща професионална квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални и образователни услуги.

3. ПРИОРИТЕТИ

1. Образование

По неофициални данни образователната структура на населението на Община Криводол е доминирана от групите със средно - 46,3% и основно образование 27,3%. Лицата с висше и полувисше образование са 12,6% от населението. Делът на групата с по-ниско от основното образование (8,1%), неграмотните са 5,3%. Образователната структура на населението в общината показва някои особености: най-висок дял са лицата със средно образование следват групите с основно и с по-високо от средното и на последно място са лицата с по-ниско от началното образование и неграмотните. Ниско образованото и ниско квалифицирано население е един от факторите за високата безработица в общината. Образователната структура на територията на Община Криводол е балансирана.

Материално-техническата база на учебните заведения е добра и непрекъснато се обновява в съответствие с повишените потребности в образователния процес. Учениците се обучават в просторни, светли и добре обзаведени класни стаи и кабинети, които са оборудвани с мултимедии, лаптопи, интернет, интерактивни дъски и др. Във всяко учебно заведение е обособен здравен кабинет и медицински специалисти проследяват здравословното състояние на учениците, съгласно Наредба №3 на МЗ. Училищата обаче не разполагат с модерни физкултурни салони, което не пречи подрастващите да са в добра физическа кондиция. Учебните заведения разполагат с необходимия административен и материално-технически капацитет по отношение на броя на обучаваните ученици и квалифициран персонал.

Детските градини разполагат с учебно-технически средства, подпомагащи педагогическия процес, разнообразен, нагледен и оперативен материал. С уютната материална база са създадени условия за пълноценно детство за равен старт на всяко дете, благополучие и целенасочена предучилищна подготовка за реализация на децата в училище. Осигурена е медицинска грижа за всяко дете в детските заведения и са обособени здравни кабинети, които отговарят на изискванията.

На територията на Община Криводол има две детски градини: ДГ „Славейче“ в гр. Криводол, към която функционира филиал, разположен в сградата на бивша ЦДГ „Радост“ в 4-ти район на гр. Криводол и ДГ „Калина Малина“ с. Ракево, към която функционират четири филиала в селата Пудрия, Галатин, Лесура и Краводер.

В ДГ „Славейче“ в гр. Криводол разполагат с 4 градински и 1 яслена група (общо заети места през 2024-2025 г. – 70 деца). Към допълнителната сграда (в 4-ти район на гр. Криводол) функционира 1 разнo-възрастова група с 19 деца.

ДГ „Калина Малина“ в с. Ракево и допълнителните сгради в селата Пудрия, Галатин, Лесура и Краводер разполагат с 6 градински групи, като в с. Краводер съществуват 2 групи (общо 164 деца посещават детското заведение в тези села). За учебната 2023 г./2024 г. няма отпаднали деца.

Активно включване в училищните дейности:

- работа с образователен медиатор и психолог;
- работа по проекти: „Успех за теб“, „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, „Заедно в изкуствата и спорта“, „Заедно в час“ и вътрешно-училищен проект „Занимание по интереси“.

За 2024 г. – данни за студенти от ромски произход - 5 бр. и завършили висше образование лица от ромски произход по неофициални данни 40 бр.

- данни за обучение на учители и директори за работа в мултикултурна среда; да, всяка година;
- данни за наличие на сегрегирани училища няма.

Иновативни модели и практики:

- обхват на учениците за преодоляване на проблемно поведение;
- приобщаване на учениците към училищната среда;
- честване на училищни тържества и отбелязване на различни празници съвместно с НЧ „Н. Й. Вапцаров -1924“ гр. Криводол.

Община Криводол разполага с 5 бр. автобуси - училищен транспорт за децата, които живеят в населени места без образователна институция.

Наличие и дейност на образователните медиатори:

- на територията на Община Криводол са назначени 4 бр. образователни медиатора.

• Препоръки област Образование

- Създаване на по-добри възможности за спорт, извънкласни дейности, развитие на артистичните и експресивните умения на децата с цел задържането им в училище и развиване на способностите и уменията им;

- Изработване на цялостна програма за дигитализация на обучението в общината и за развитие на уменията на децата и младите хора за работа с новите информационни технологии. Въвеждане на обучение в новите технологии още от първи клас. Оборудване на компютърни кабинети във всички селски училища. Оборудване на компютърни зали във всички читалища, при възможност – създаване на интернет клубове в селата с голям брой роми.

- Увеличаване на възможностите за включване на ромските деца в извънкласни занимания, занимания с изкуство, спорт, туризъм;

- Подобряване на професионалната ориентация на ромските деца, чрез срещи с успели роми-професионалисти, както и с успели млади хора с различни професии от града;

- Повишаване на квалификацията и уменията на учителите, педагогическите съветници и училищните психолози за работа с деца от уязвими групи и семейства, за интерактивно обучение, за развиване на социалните и комуникативните умения на децата, за развитие на способностите на децата чрез изкуство, спорт, занимания по интереси, за овладяване на агресията и др.;

- Обучение и назначаване на още образователни медиатори – до 2028 г. за всички училища в общината, а до края на програмния период – и за детските градини и филиалите им в селата, които да мотивират родителите и децата да продължават образованието и квалификацията си, да съдействат за професионалната

ориентация на децата, да подпомагат учителите при дистанционно обучение на учениците за задълбочаване връзката между училището и ромските родители;

- Създаване на необходимите условия в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Криводол за продължаване на обучението на ранно отпаднали от училище млади хора с цел получаване на по-висока образователна и квалификационна степен.

ИЗВОДИ:

Достъпът до обектите на образователната инфраструктура за някои учащи в Община Криводол (живеещи в населени места в които такива обекти не са налични), се свързва с необходимостта от пътуване на учащите до населени места, в които са разположени тези обекти. Проблеми с транспорта на пътуващите деца и учащи е разрешен с наличните училищни автобуси. Подадена е заявка към Министерство на образованието за още допълнителни автобуси, като по този начин ще бъде изцяло избегнато ограничаване за достъп до детска градина и предучилищни групи, както и включването им в целодневни обучения. На територията на Община Криводол няма необхванати деца в системата на предучилищното и училищно образование. Материалните бази в детските и учебните заведения на територията на общината отговарят на изискванията за осъществяване на образователно-възпитателния процес.

Причините за отпадане на учениците са следните:

- поради отсъствия;
- поради слаб успех ;
- поради семейни и социални причини.

Част от причините за преждевременното напускане на учениците от образователната система са:

- Икономическата нестабилност, предпоставка за безработица;
- Заминаване в чужбина;
- Постоянен ръст на миграция;
- Обедняване на населението;
- Отрицателно влияние на обкръжаващата среда върху образователно-възпитателния процес.

Мерките за успеваемост по отношение на риска от отпадане на учениците са комплексни:

- провеждане на разговори с учениците, родителите, посещение по домове;
- ежедневно проследяване на отсъствията и присъствията от класните ръководители на застрашените от отпадане ученици;
- награждаване на ученици недопускащи отсъствия;
- поддържане на електронен дневник с цел информираност на родителите;
- мотивиране на учениците и превръщане на обучението от задължение в потребност.

Организиран се и се провеждат училищни тържества за приобщаване на учениците към училищната общност отбелязват се различни празници. В училищата, както и в читалищата се предоставя достъп на младите хора от ромски произход до интернет в читалищната библиотека, обучения в начална компютърна грамотност. Стимулира се младежката креативност и творчески потенциал, чрез осигуряване на условия за реализация на младежки инициативи в областта на културата и изкуствата. Организиран се и провеждането на кампании и инициативи по актуални теми, даващи възможност за участие на голям брой млади хора за различна изява и реализация.

2. Здравеопазване

Системата на здравеопазването в Община Криводол разглежда особеностите, свързани с възможността с навременен достъп на населението до болнична и извънболнична помощ, както и качествените характеристики на предоставените медицински и здравни грижи на общината. Достъпа до здравни услуги се гарантира чрез посредничеството на здравните медиатори, които са свързващо звено между уязвимите групи на населението и системата на здравеопазването.

На територията на Община Криводол могат да се обобщят следните данни:

- 5 бр. амбулатории в ДКЦ Криводол – гр. Криводол, ул. Освобождение №1;
- Една амбулатория обслужваща село Градешница;
- Филиал на център за спешна медицинска помощ – гр. Криводол, ул.

Освобождение №1;

- „СМДЛ-РАМУС“ ООД – клинична лаборатория в гр. Криводол, ул. Освобождение №9;

- 2 бр. аптеки на територията на общината;

- няма функциониращи болнични заведения на територията на Община Криводол;

- Нисък процент на малолетни и непълнолетни майки от ромски произход.

През последните години зачестява тенденцията, при която малолетни и непълнолетни момичета от ромски произход забременяват, непосещават женска консултация, и се картотекират непосредствено преди раждане, с които си действия автоматично попадат в рискови групи бременности. По повод този проблем здравните медиатори работят с малолетните бременни от ромски произход момичета, чрез Наредба №26 за предоставяне на акушерска помощ на здравно неосигурени жени и извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни жени. Висок е броят на здравно неосигурените лица в общината. Относно достъпа на ромите в Община Криводол до системата на здравеопазването, по информация на МАГ, за около 2/5 до половината от ромите в трудоспособна възраст в град Криводол и за близо 4/5 от ромите от селата в общината, се отчита липса на здравни осигуровки, което възпрепятства достъпа им до здравни услуги. Ниската здравна култура и бедността на голяма част от ромското население допълнително увеличават риска от тяхното маргинализиране и социална изолация. През последните години на територията на Община Криводол работят трима обучени и сертифицирани здравни медиатори, чиято основна дейност е насочена към намаляване на здравните рискове на ромската общност. Здравните медиатори имат офис в гр. Криводол, ул. Освобождение №4 (сградата на старата Община) и работят по график до обяд в офиса, а след обяд работят на терен.

ИЗВОДИ:

- Да се подобри женското и репродуктивното здраве. Да се засили информираността на ромските жени и мъже в областта на семейното планиране, превенция на ранните и нежелани бременности, здравни грижи за децата и хронично болните членове на домакинството;

- Да се засили профилактиката на здравето посредством пълна ваксинация на ромските деца и всички задължителни ваксини, подобряване обхвата на ромските жени в програмите и прегледите за бременни и в детските консултации;

- Да се обучат и назначат на работа още 2-ма здравни медиатори, за да се подобри здравната култура, профилактиката и достъпа до здравни услуги на ромите от селата до 2025 г.;

- Да се намали рискът от разпространяването на заразни заболявания като се подобрят хигиенните условия в ромските махали. Да се ремонтира водопроводната система. Да се разшири канализационната система, така че да обхваща цялото население и да се изгради пречиствателна станция за отпадните води. Да се изчистят и премахнат незаконните сметища в ромските квартали. Да бъдат доставени и чистени редовно химически тоалетни за семействата без септични ями до включване на цялото население в канализационна система. Да се доставят повече контейнери за отпадъци, включително за разделно събиране на отпадъци. Битовите отпадъци да се извозват регулярно;

- Да се намали популацията на бездомните кучета в ромските квартали и в селата, чрез задължителна кастрация на всички кучета в тях. Да се намали риска от разпространяване на ехинокок и други паразитни заболявания, чрез изследване и обезпаразитяване на животните в селата, махалите и повишаване на хигиенната култура и навици сред жителите.

3. Жилищни условия и инфраструктура

По данни на проведеното неофициално проучване на здравните медиатори, половината от наблюдаваните ромски домакинства в селата на общината оценяват домовете си като „масивни къщи“, а останалите живеят в паянтови сгради или бараки, при условия, застрашаващи здравето и живота им. Около 35% от обхванатите в изследването домакинства декларират, че живеят в незаконни постройки на общинска или държавна земя. В изследването се посочва, че съществува вероятност този дял да е по висок, тъй като не е налична информация, дали къщите, в които ромите живеят са под наем, са собственост на роднини, са законни или не. В общината няма общински жилища, което затруднява задоволяването на потребностите на нуждаещите се хора предимно от рисковите групи на населението.

В някои населени места има квартали с по-малка компактна маса от етническите малцинства, но навсякъде в тях населението е смесено. На тези места има изградена водоснабдителна мрежа и електроснабдяване, няма изградена канализация. Уличната инфраструктура не е в добро състояние, въпреки че кварталите се намират в регулацията на населените места. Жилищните условия и заобикалящата среда са изключително важен фактор за определяне качеството на живот на хората. Успешната интеграция на ромската общност включва и подобряването на жилищните им условия. Обособяването на квартали с предимно ромско население е пречка за цялостното приобщаване на ромите, тъй като условията на живот в тях водят до задълбочаване на изключването им. Ромите, работещи в чужбина влагат средства в подобряване на условията в съществуващ собствен сграден фонд или закупуват сгради извън ромските квартали. Общината полага усилия за подобряване на инфраструктурата и жилищните условия в районите с компактно ромско население. Подкрепят се инициативи за узаконяване и подобряване на жилищните условия.

ИЗВОДИ:

- данни за жилища, неотговарящи на стандартите и нормите, установени от закона. По данни на общинска администрация част от ромите живеещи в къщи на ул. Витоша, с. Краводер не са в регулация нямат и документи за търпимост;

- данни за риск от епидемии в ромски квартали поради ниско ниво на хигиена на обществените места. Мнозинството ползва вода от дворни чешми която се затопля при нужда, а някои семейства нямат вода и в двора, голяма част от домакинствата са с външни тоалетни и септични ями в близост до махалите има незаконни сметища, контейнерите за битови отпадъци са недостатъчни, бездомните кучета разнасят отпадъци и зарази из махалите и селата. Това може да бъде предпоставка за пламване на епидемии в кварталите с компактно ромско население.

4. Заетост

Успешната интеграция на пазара на труда и повишаване на пригодността на заетост на групите в неравностойно положение на пазара на труда е един от основните приоритети на активната политика по заетостта. Чрез прилагането на комплекс от мерки за подпомагане на прехода от неактивност и безработица към заетост или образование към заетост се цели успешната интеграция на тези лица, както на пазара на труда, така и в социално-икономическия живот в Община Криводол. Лицата, самоопределили се като роми са с ниско образование, без квалификация и голяма част от тях нямат професионален опит, което ги прави непредпочитани за работодателите и възпрепятства реализацията им на пазара на труда.

Срещат се трудности при комуникацията с неактивните и обезкуражени лица от ромски произход, тъй като голяма част от тях нямат телефон за връзка и достъпа до тях е само чрез посещение на място или чрез ромските неправителствени организации. С неактивните и обезкуражени лица се работи в посока мотивиране за активно поведение на пазара на труда и включване в програми и проекти за придобиване на професионална квалификация с цел увеличаване на шансовете им за устройване на работа. Дирекция „Бюро по труда“ Враца - филиал Криводол предлага целия набор от инструменти на трудовото посредничество, методи за подпомагане на безработните лица и преценка за възможностите им за устройване на работа, както и индивидуален подход към лицата, попадащи в групите в неравностойно положение. Чрез комплекс от мерки за подпомагане на прехода от неактивност и безработица към заетост се цели успешна интеграция на тези лица, както на пазара на труда така и социално икономическия живот на общината. За подобряване на обслужването на търсещите работа лица от ромски произход в дирекцията работи специалист от ромската общност, като активира, мотивира, безработни лица от ромски произход да се регистрират, обучават и търсят работа. В резултат от дейностите и инициативите за активиране на безработните и икономически неактивните лица, през 2024 са активирани 46 лица от ромски произход. Една от важните задачи на трудовия посредник – ромския медиатор, е да осъществява връзка и координация с представителите с ромските неправителствени организации от региона за по-успешното решаване на проблемите на лицата от тази група. Интеграцията на ромската общност 2021-2027 е заложена да се изпълнява в Програма „Развити на човешките ресурси“ 2021-2027 с мерки за подкрепа, насочени към преодоляване на предизвикателствата в сферите на пазара на труда, здравеопазването и социалното включване на уязвими групи в обществото.

- данни за безработицата - по данни от изследването на социално-икономическото положение на ромите през 2025 г. - данни за общия брой

на безработни и делът на хората от ромски произход - към 01.03.2025 г. През последната година безработните по социални и образователни характеристики - младежи до 29 г. са 53 бр., като бележи ръст в Община Криводол с (10,42%). В трудоспособна възраст броят на регистрираните роми е 407 лица, което също бележи голям ръст за последните 2 години.

- данни за нарастващ процент на безработица и контингент от граждани за социално подпомагане - за месец февруари 2025 г. са 92 лица, а за месец март 2025 г. 95 лица от ромски произход са социално подпомогнати по чл. 9 от ППЗСП.

Основната алтернатива за реализация на преобладаващата част от ромски етнос остава включването им в програми и мерки за обучение и заетост, финансирани от държавния бюджет или със средства от Европейския социален фонд.

Безработицата и ниските доходи в общината особено рефлектира върху рисковата група, социално слаби лица и семейства, подпомагани по чл. 9 от ППЗСП. Тази група е значима, поради това, че те работят по програми за временна заетост, които са единствен източник на доход. Ниското образование е основен фактор за бедност и социално изключване. Различни изследвания в тази област сочат, че лошият пример на родителите оказва сериозно влияние върху децата по отношение на образованието. Когато те са ниско образовани, не проявяват интерес и нямат мотивация да насърчават децата си активно да участват в образователния процес. Това трайно задълбочава невъзможността за последващо реализиране на пазара на труда на тази група. Същевременно, ромите се отличават с най-неблагоприятни показатели за заетост и равнище на образование и квалификация. Поради тази причина при тях се увеличава негативното влияние на недостига на работни места, като цяло и безработицата е значително по-разпространена в сравнение с другите етнически групи и народности. Въпреки, че ромската етническа група не е обособена в самостоятелна целева група при наблюдението на пазара на труда и в административната статистика на Агенция по заетостта, нейните представители са най-многобройните участници в програмите и мерките за заетост. Това се дължи на целенасочената политика за осигуряване на квалификация, трудов опит и доходи от труд на лицата, които срещат най-големи трудности за намиране и започване на работа. Хората без образование и квалификация трудно се устройват на работа на първичния пазар на труда, тъй като не са конкурентноспособни, а от своя страна работодателите търсят работници с професия и квалификация. Липсата на трудови навици и професионални умения ги оформя като рискова група на пазара на труда, което има сериозно негативно социално и икономическо значение. Предотвратяването и намаляването на това явление може да стане преди всичко, чрез осигуряване на необходимите общообразователни и професионални знания и умения за постигане на равен достъп до пазара на труда и реална заетост.

Действията по отношение на намаляване на безработицата се реализират в две основни направления:

- превантивни - обучения на безработни и заети лица;
- защитни - мерки насърчаващи работодателите да наемат на работа лица в неравностойно положение на пазара на труда.

От голямо значение са превантивните действия, които целят хората, останали без работа да не изпаднат в състояние на трайна безработица и от там до необходимостта от социално подпомагане. Включването в редица програми и мерки за заетост на продължително безработни лица; лица с трайно намалена работоспособност; младежи до 29 години; лица навършили 50 годишна възраст; лица и семейства от уязвими групи.

Тези действия дават възможност тези рискови групи, в които попада и ромското население да бъдат включени в редица програми, финансирани от републиканския бюджет и европейски средства по различни програми.

ИЗВОДИ:

Статистическите данни показват, че все още на територията на общината има висока безработица, но това население може да бъде използвано, ако има подходяща заетост и като сфера, и като гъвкавост на форма за заетост. За лицата с много ниски образователни характеристики е необходимо пълноценно използване на всички финансови механизми и инструменти за повишаване на пригодността им за заетост.

- Голям е дялът на нерегистрираните безработни или така наречените неактивни на пазара на труда, които нито учат, нито работят;
- Наблюдава се тенденция за увеличаване дялът на регистрираните безработни лица в предпенсионна възраст;
- Висок е процентът на ниско образованите, което е сериозна пречка при осигуряването на работа;
- По неофициални данни, по-голяма част от безработното население на общината е от ромски произход;
- Работните места по националните и европейски програми за заетост са недостатъчни и без устойчивост;
- Разработване на специализирани програми за рисковите групи на пазара на труда;
- Разкриване на алтернативни форми на услуги;
- Засилване ролята на трудовите посредници, подобряване качеството и разширяване обхвата на предлаганите посреднически и консултантски услуги.

5. Върховенство на закона и не дискриминация.

През 2003 г. в България е приет Законът за защита от дискриминация, който е влязъл в сила от 2004 г. Той е в съответствие с директивите на съвета на Европейския съюз, но прилагането на закона и възможностите на защитените групи да се възползват от него остават слаби. Достъпът на ромската общност до Комисията за защита от дискриминация остава ограничен, поради това, че хората не са запознати както с правата си по закона, така и с процедурите пред съдебната власт и пред комисията.

Един от основните проблеми на ромската общност в община е ниската правна култура, което рефлектира върху непознаване на правните възможности за защита от дискриминация. Необходимо е подобряване на ефективността на работата на полицейските служители в мултиетническа среда, чрез повишаване на квалификацията им и назначаване на роми в системата на МВР, както и провеждане на съвместни действия на полицията и ромската общност по отношение на осъществяване на превенция на конфликти и разпространение на наркотици и по отношение на осъществяване на контрол над малолетни и непълнолетни, с цел предотвратяване на противообществени прояви, преодоляване на дискриминацията и езика на омразата сред обществото. Превантивните дейности сред децата и учениците за защита правата на ромското малцинство в общината се осъществява от дейността на Местната комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /МКБППМН/. Служителите от районното управление на полицията съвместно с обществените възпитатели от МКБППМН и социалните

работници от отдел „Закрила на детето“ приоритетно работят с малолетни и непълнолетни нарушители от ромски произход.

Предприемат се действия за засилване дейността на полицията и обществеността за преодоляване на всички проблеми свързани с поддържане на обществения ред на територията на Община Криводол. Организирант се обучения по правата на детето и правата на човека, училищата работят с родителските активи на класовете за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различни етноси, отреагиране при конфликтни ситуации. Всички учебни заведения в Община Криводол са заложили в своите планове дейности за интеграция, както и дейности за преодоляване дискриминацията и езика на омразата сред обществото, вследствие на което да се изгради връзка и диалог между страните и създаване на обща основа между тях, за да може с общи усилия да се преодолеят проблемите с образованието на ромската общност в града и езика на омразата сред обществото. Тези дейности включват както работа с родители, така и множество извънкласни дейности. МКБППМН ежегодно организира и провежда възпитателни занятия с превантивна цел. Обхващат се ученици от прогимназиален и гимназиален етап. Дискутират се въпроси по теми, касаещи агресията сред подрастващите – тормоз в училище и извън него, насилие над деца – психическо, физическо и сексуално, както и явлението „секстинг“. При представянето им се използват и презентации, разработени и имащи за цел да визуализират някои от проблемите, както и начините за справяне с тях.

Организирант се и множество занимателни дейности, свързани с проявяване на доброто и уважение към хора и традиции. Провеждат се беседи по въпросите на зависимостите – употреба на психоактивни вещества и такива, свързани със здравословните навици.

6. Култура и медии

На територията на общината са регистрирани 11 народни читалища.

НЧ „Никола Йонков Вапцаров 1924 г.“ гр. Криводол

НЧ „Светлина 1928 г. с. Краводер“ с. Краводер

НЧ „Просвета-1921 г.“ с. Пудрия

НЧ „Светлина 1940 г.“ с. Главаци

НЧ „Светлина 1928 г., с. Ракево“ с. Ракево

НЧ „Бъдеще 1927 г.“ с. Градешница

НЧ „Светлина 1927 г.“ с. Галатин

НЧ „Развитие 1928 г. с. Лесура“ с. Лесура

НЧ „Пробуда 1928 г., с. Осен“ с. Осен

НЧ „Кирил и Методий 2007 г.“ с. Баурене

НЧ „Съзнание 1921 г.“ с. Добруша

Като в читалищата се предоставя достъп на младите хора до интернет в читалищната библиотека. Организирант се различни кампании и инициативи по актуални теми, даващи възможност за участие на голям брой млади хора, за лична изява и реализация. В НЧ „Никола Йонков Вапцаров - 1924 г.“ гр. Криводол се изпълняват следните дейности: танцови състави, вокални групи, група за стари градски песни, индивидуални изпълнители, духов оркестър, клуб на младия художник, клуб по краезнание, библиотека - 20 000 тома.

Община Криводол работи активно за насърчаване за културното разнообразие, като част от българската национална култура. Опазването на културното наследство

на ромите, насърчаването на творческото развитие, културното взаимодействие и участие в културния живот на града имат решаваща роля за социалното сближаване. Водена от този принцип, Община Криводол осигурява равен достъп до културата и работи за постигане на устойчивост в резултатите на интеграцията на ромите, чрез формите на изкуството и културата.

Ромските деца и ученици участват активно в културния живот на общината и се изявяват в концерти, изложби и извънкласни форми, организирани от училищата, детските градини и общинската администрация.

4. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

За изпълнението на Плана за действие на Община Криводол в изпълнение на областната стратегия за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация от съществено значение е сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции на местно ниво с представители на неправителствени организации и на ромската общност.

Постигането на равенство, приобщаване и участие на ромите изисква сътрудничество на всички пряко ангажирани институции на национално, регионално и местно ниво в партньорство с гражданското общество и пълноценно участие на ромите в този процес.

За да се реализира реален напредък до 2030 г., в който ромските общности в цялото си многообразие имат равни възможности и равно участие във всички сфери на живота се изискват съвместни действия от всички участници в процеса.

Стратегията има рамков характер. Тя задава насоки на действия в приоритетни области за периода 2021 – 2030 г. Те могат да бъдат допълвани и актуализирани, съобразно динамиката на потребностите за развитие и предизвикателствата на социално икономическата ситуация.

5. МЕХАНИЗМИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

За изпълнение на интеграционната политика на общинско ниво е необходимо междусекторно сътрудничество и взаимодействие с местните общности за намиране на устойчиви решения за стимулиране на социалното включване на уязвимите етнически общности и маргинализираните групи.

За ефективността на заложените дейности и оптимизиране използването на ресурсите (финансови и човешки ресурси, материална база и социална инфраструктура) на всички заинтересовани страни, със Заповед на Кмета са определени различни представители за междуйнституционална координация и междусекторно сътрудничество, както следва:

- Общинска администрация – гр. Криводол;
- Дирекция "Социално подпомагане" гр. Криводол;
- Дирекция "Бюро по труда" гр. Криводол;
- Представители от неправителствените организации на ромската общност-Сдружение - „Добрия самарянин“
- Представител от РУ на МВР - гр. Криводол;

6. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Оценката на изпълнението на Плана за действие се осъществява от членове на оперативния екип, които са изготвили настоящия План чрез мониторинг и прилагане на различни форми за наблюдение и оценка.

Със заповед на Кмета на Община Криводол ще се създаде Звено за мониторинг и оценка на Плана за действие, като структура към общинска администрация.

Звеното за мониторинг и оценка изготвя до 1 февруари мониторингов доклад за изпълнението на Плана за действие на Община Криводол в изпълнение на областната стратегия за равенство, приобщаване и участие на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация за предходната година, която се изпраща до Областния управител на Област Враца. Данните се подават и в Системата за мониторинг и контрол.

Целта на мониторинга е чрез систематично събиране и анализиране на информация, да следи за постигането на измерими резултати от дейностите по изпълнението на мерките по плановия документ, както и активно да включи заинтересованите страни в осъществяването на оценката и наблюдението:

- Напредъкът по изпълнението на заложените дейности по приоритетите на Плана се отчита в административен мониторингов доклад;
- Екипа координира и обобщава получената информация в доклада;
- Докладът се приема от Общински съвет Криводол;
- Докладът се представя за одобрение пред Областен съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси.

7. Заключение

Важен фактор за изпълнението на общинския план за действие е да се организира включването на всички институции, официално представени ромски организации по места, отделни ромски представители на компактни групи от ромското население, както и НПО.

Планът е приет с *Решение №/.. г.* на Общински съвет Криводол.

Планът за действие е отворен документ, подлежащ на промяна, допълване и усъвършенстване в отговор на възникнали нови потребности и в съответствие с променящите се условия, нормативна база и икономическа среда.